Yleisradio Oy 17.2.2022

LAUSUNTO

Asia: U 73/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi poliittisen mainonnan avoimuudesta ja kohdentamisesta sekä Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden ohjesäännön muuttamisesta

Yleisradio kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Yleisradio yhtyy asetusluonnoksessa ja valtioneuvoston kannanotossa esille nostettuun huoleen demokratiaa uhkaavasta hybridivaikuttamisesta. Nykyisellään poliittista mainontaa koskeva sääntelykenttä ei riittävästi kata verkkoalustoilla toteutettua poliittista mainontaa. Näin ollen sen keinoista ja volyymeista ei saada tarpeeksi tietoa, mikä on omiaan edesauttamaan disinformaation leviämistä. Hybridivaikuttamisen uhkaa korostaa sekin, että toisin kuin TV- ja sanomalehtimaailmassa, verkkoympäristössä erilaisia poliittisia mainoksia voidaan luoda automaattisesti rajaton määrä. Lisäksi poliittisella mikro-targetoinnilla voidaan väitetysti käyttää hyväksi myös yksittäisten ihmisten mieltymyksiä, pelkoja ja toiveita, mikä edelleen tekee tällaisesta vaikuttamisesta tehokkaampaa.

Avoimen tiedonvälityksen sekä edellä mainittujen riskien torjunnan näkökulmasta Yleisradio pitää tärkeänä tavoitteena asettaa poliittisia mainontapalveluja käyttäville ja tarjoaville tahoille riittävät avoimuusvelvoitteet sekä huolehtia näiden velvoitteiden noudattamisen asianmukaisesta valvonnasta, perusoikeudet ja suhteellisuusperiaate huomioiden.

Erityisesti disinformaation leviämisen estämiseksi Yleisradio katsoo tarpeelliseksi, että puolueasetuksen 5 artiklaan tehtävässä lisäyksessä todetut viranomaisrekisteriin toimitettavat jokaista poliittista mainosta koskevat “asianmukaiset tiedot” käsittävät myös itse mainoksen kokonaisuudessaan. Näiden rekisteriin toimitettujen tietojen tulisi lisäksi olla kenen tahansa saatavissa. Tämä estäisi suoranaisten valheiden esittämistä faktoina poliittisessa mainonnassa.

Edellä esittämäänsä viitaten Yleisradio edelleen toteaa, että puolueasetuksen 36 artiklaan ehdotettava rekisteriviranomaiseen ja Euroopan parlamenttiin kohdistuvan tietojenluovutusvelvollisuuden tulee olla riittävän laaja, jotta avoimuusvelvoitteiden tavoitteet toteutuvat. Lopullisessa asetuksessa tulee myös eritellä ehdotusta tarkemmin, mitä tietoja luovutusvelvollisuus koskee, jotta voidaan välttää epäselvyydet tietojen julkisuutta koskien.

Lopuksi Yleisradio toteaa, että käsillä olevan ehdotuksen vaikutuksia arvioitaessa tulee ottaa huomioon se skenaario, että varsinainen verkkoalustoilla toteutettava poliittinen mainonta uuden lainsäädännön seurauksena vähenee ja ihmisten mielipiteisiin vaikuttaminen siirtyy erilaisiin sosiaalisen median ryhmiin, joissa ei käytetä perinteistä kohdennettua poliittista mainontaa. Varsinkin suljetuissa ryhmissä mielipiteisiin vaikuttaminen tapahtuu usein niin, että jäsenet vahvistavat vuorovaikutuksessa muiden jäsenten kanssa omia mielipiteitään.